

••••• Noord-Afrika kende de afgelopen tien jaar een gestage economische groei van rond 4% per jaar. Toch is de regio de laatste jaren vooral bekend om politieke turbulentie en revolutie. Deze situatie heeft de economieën in de regio niet altijd positief beïnvloed. Zo bestaat in Egypte nog veel onduidelijkheid over de toekomst van de nationale economie, evenals in Libië. In de rest van Noord-Afrika zet de groei onverminderd door.

Links: de Carrefour-hypermarché in de Tunesische hoofdstad Tunis. Rechts: koekjes op de traditionele markt in de Marokkaanse stad Marrakech.

Voedselverwerking en retail in Marokko, Algerije en Tunesië

Hoogwaardiger consumptiepatronen in Noord-Afrika

In Noord-Afrika, met uitzondering van Egypte, blijft de economie ondanks de politieke turbulentie gestaag doorgroeien. Marokko, Algerije en Tunesië zijn hiervan goede voorbeelden. De revolutie in Tunesië heeft duidelijk haar sporen achtergelaten; toch is het land vrij snel over de resulterende economische dip heen gekomen.

Marokko, Algerije en Tunesië vormen gezamenlijk een markt van meer dan 80 miljoen consumenten. De geleidelijke economische groei in deze landen zorgt voor een groeiende middenklasse, waardoor een toenemende vraag ontstaat naar verwerkte producten en de retailsector steeds volwassen wordt. Dat blijkt wel uit de interesse die buitenlandse retailers hebben in de drie landen. Met name Franse toeleverende bedrijven en supermarkten vinden gemakkelijk hun weg naar deze landen. Nederlandse bedrijven zijn in deze sector echter opvallend vaak nog afwezig.

Deze ontwikkelingen en de nabijheid van deze markten tot Europa, zijn voor het ministerie van EZ reden geweest om Nyenrode Business

Universiteit opdracht te geven onderzoek te doen naar de kansen en mogelijkheden in deze regio voor Nederlandse bedrijven in de voedselverwerkende industrie en toeleveranciers van machinerie voor voedselproductie.

Studie-opzet

Onder verantwoordelijkheid van professor Desiree van Gorp van Nyenrode zijn Norbert van der Straaten en Stephan Meijers het afgelopen voorjaar gestart met de uitvoering van de studie. Daarbij werd nauw samen gewerkt met de ambassades in de drie landen. Daarnaast werd de hulp ingeschakeld van lokale experts met een grote kennis van de voedselmarkten in de drie landen. Tevens werd overlegd met FNLI, de brancheorganisatie voor de levensmiddelenindustrie, en GMV-FME, de brancheorganisatie voor producenten van voedselverwerkende machinerie. Dit om te zien hoe de inhoud van het rapport optimaal zou kunnen aansluiten bij de wensen van hun achterban.

Van der Straaten geeft aan: "Wij wilden een goed beeld schetsen van de huidige lokale voedselverwerkende industrie en moderne

retailsector in Tunesië, Algerije en Marokko. Hiervoor hebben wij een uitgebreid onderzoek uitgevoerd onder de belangrijkste lokale producenten, om inzicht te krijgen in welke mate zij tevreden zijn over hun belangrijkste bedrijfsprocessen, en hun bereidwilligheid tot samenwerking met Nederlandse toeleveranciers van machines, technologie en ondersteunende diensten die deze processen kunnen optimaliseren. Hiervoor hebben we in de drie landen in totaal negen retailondernemingen geïnterviewd en 37 bedrijven uit de voedselverwerkende industrie."

Uitkomsten

Business Monitor International heeft becijferd dat de voedselconsumptie in Algerije, Marokko en Tunesië tot en met 2016 jaarlijks gemiddeld zal stijgen met respectievelijk 6,7%, 2,8% en 9,1%. De groeiende middenklasse zorgt voor een nieuwe groep moderne en bewuste consumenten, die voor een belangrijk deel verantwoordelijk zijn voor deze consumptiegroei. Voor deze moderne consument staan zaken als duurzame productie, voedselveiligheid en hygiëne steeds meer centraal.

Vanwege drukere levenspatronen en de invloed van moderne media, verlegt deze consument haar consumptie steeds meer van primaire producten naar verwerkte producten en gemaksvvoeding. Vaak worden deze verwerkte en meer hoogwaardige voedingsproducten (nog) niet geproduceerd in deze landen, maar voor een groot deel geïmporteerd uit met name Europa.

De opkomende supermarkten in deze landen spelen een belangrijke rol in de afzet van producten. Supermarkten, en ook hypermarkten, zijn hier aan een grote opkomst bezig. Daar waar de marktpenetratie van de retail in Algerije nog vrij beperkt is (5%), is in Marokko en Tunesië het marktaandeel van supermarkten rond de respectievelijk 17 en 20%. In alle landen laten vooruitzichten zien dat een forse groei van het aantal supermarkten en hypermarkten zal plaatsvinden.

In Tunesië en Marokko zal genoemde import vooral bestaan uit producten van bekende A-merken en specifieke producten met een unieke toegevoegde waarde. Hierbij kan gedacht worden aan zoetwaren, frisdranken, koffie en zuivel. In Algerije zal de opbouw van lokale werkende voedselketens meer tijd vergen. De Algerijnse markt biedt

daarom de komende jaren ook nog volop kansen voor de export van reguliere voedingsmiddelen en primaire producten.

Uiteraard is deze landen er veel aan gelegen om ook hun eigen voedselverwerkende industrie op te zetten, zeker gezien de sterk stijgende vraag. Los van enige mate van afschermen van de nationale markten voor import van verwerkte producten, komt dit aan de positieve kant tot uiting in stimuleringsprogramma's die investeringen mogelijk maken in lokale productiecapaciteit. Zo is Marokko sinds 2008 bezig met de uitvoering van het zogeheten Plan Maroc Vert. Dit beoogt een totaal aan investeringen in de agro- en foodsector in Marokko van maar liefst € 10,6 miljard.

Inge Hardenberg, aankomende Landbouwwraad: 'Dynamiek in de regio biedt kansen'

Deze toenemende beschikbaarheid van financiering gaat gepaard met een toenemende interesse van ondernemers in de drie landen om hun productieprocessen te verbeteren. Het onderzoek van Nyenrode laat zien dat veel voedselproducenten in deze landen matig tevreden zijn met hun huidige bedrijfsprocessen en dat ze nog veel ruimte voor verbetering zien. De meeste bedrijven hebben aangegeven hierin graag te willen samenwerken met Nederlandse toeleveranciers. Dat is vooral het geval in Algerije. 95% van de ondervraagde voedselverwerkende bedrijven geeft aan graag in contact te treden met Nederlandse toeleveranciers. Per deelsector zit hier ook enig verschil in. Zo heeft de zuivelverwerkende sector in alle landen in de regio een ondercapaciteit, terwijl de vraag naar verwerkte zuivelproducten sterk toeneemt. Hier liggen dus grote kansen voor de leveranciers van bijvoorbeeld machines voor de kaasindustrie.

Verwachte en gerealiseerde economische groei

	2010	2011	2012	2013
Marokko	3,7 %	4,6 %	4,5 %	4,8 %
Algerije	3,3 %	2,8 %	3,1 %	4,2 %
Tunesië	3,1 %	- 1,1%	2,5 %	3,7 %

Bron: www.africaneconomicoutlook.org

Reactie

Voor Inge Hardenberg, de nieuwe Landbouwwraad voor de regio, is het rapport een uitstekende binnenkomer. "Dit rapport biedt een mooie basis, waarop ik de komende vier jaar hoop te kunnen bouwen. Ik proef een dynamiek in de regio, kenmerkend na een bewegende periode. Dit biedt kansen voor onze bedrijven, waar wij als overheid een helpende hand in willen bieden." Deze energie werd tevens gevoeld tijdens de recente Midden-Oosten/Noord-Afrika bijeenkomst (MENA Challenge) die begin november door AgentschapNL/EVD werd georganiseerd. Meerdere bedrijven uit de voedselverwerkende industrie toonden hun eerste interesse in de regio. FNLI, GMV-FME en ook VBZ hebben het rapport ondertussen beschikbaar gesteld voor hun leden. Daarnaast zullen in de landen zelf de resultaten ook gepresenteerd worden, in het kader van de voortgaande dialoog over verdere samenwerking.

Niek van Dijk, directie Europees Landbouwbeleid en Voedselveiligheid

Geïnteresseerde bedrijven die willen reageren of een kopie van het rapport op willen vragen, kunnen contact opnemen met Niek van Dijk op n.s.vandijk@mineleni.nl.

Nieuwe Landbouwwraad

Vanaf 7 januari 2013 zal Inge Hardenberg aantreden als nieuwe Landbouwwraad voor de landen Marokko, Algerije, Libië en Tunesië. Haar standplaats wordt de Nederlandse ambassade te Rabat, Marokko. Mevrouw Hardenberg werkte al vele jaren in internationale functies voor het voormalige ministerie van Landbouw. Zo was zij onder meer Landbouwwattachée in Washington en Wenen. De laatste acht jaar hield zij zich hoofdzakelijk vanuit Den Haag bezig met vraagstukken van veterinaire markttoegang.